

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.005.02.2016
P/16/021

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/021 – „Przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela”.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	Agnieszka Solecka, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/2/2016 z 08 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Zespół Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego nr 6 Szkoła Podstawowa nr 19 i Gimnazjum nr 7 im. Zasłużonych Ludzi Morza, 80-041 Gdańsk ul. E. Hoene 6 (dalej: „Szkoła”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Paweł Zaremba, Dyrektor Zespołu Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego (dalej: „Dyrektor Szkoły”) (dowód: akta kontroli str. 3-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Dyrektor Szkoły w okresie objętym kontrolą¹ zapewnił nauczycielom stażystom podstawowe warunki umożliwiające realizację celów stażu i adaptację zawodową w Szkole.

Dyrektor Szkoły wyznaczył opiekunów stażu, a także zatwierdził plany rozwoju zawodowego. Umożliwił stażystom m.in. prowadzenie zajęć dydaktycznych w obecności opiekunów i obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekunów, zatwierdził sprawozdania z realizacji planów rozwoju oraz pozytywnie ocenił dorobek zawodowy nauczycieli stażystów.

Zajęcia przeprowadzane przez stażystów, były omawiane z osobą, w obecności, której zostały przeprowadzone. Jednak nie zapewniono odpowiedniego sposobu dokumentowania obserwowanych zajęć przez opiekunów stażu i Dyrektora, co nie pozwala na obiektywną ocenę jakości udzielanych nauczycielom stażystom informacji zwrotnych o ich pracy - wniosków i zaleceń, jak również sposobu ich realizacji.

Dyrektor Szkoły wdrożył procedury i zachował terminy związane z procesem uzyskiwania przez nauczyciela stażystę stopnia awansu zawodowego, określone przepisami prawa. Wdrożone procedury nie określały jednak szczegółowo zadań opiekunów, poza wymienionymi w przepisach prawa.

Stwierdzone w kontrolowanej działalności nieprawidłowości polegały w szczególności na:

- prowadzeniu przez nauczyciela stażystę zajęć dydaktycznych w obecności opiekuna stażu i obserwowaniu zajęć prowadzonych przez opiekuna z mniejszą częstotliwością (w wymiarze miesięcznym), niż określona w § 6 ust. 1 pkt 2 i 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2013 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli²;
- powołaniu (w dwóch z ośmiu przypadków) Komisji Kwalifikacyjnej w składzie niezgodnym z wymogami art. 9g ust.1 pkt 1-3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela³;
- niezgodnym z przepisami prawa dokumentowaniu przebiegu posiedzeń Komisji Kwalifikacyjnych, ponieważ w protokołach z jej posiedzeń nie zawarto informacji o udzielonych odpowiedziach na pytania zadane przez członków Komisji, w myśl wymagań określonych w § 14 ust 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli. Ponadto członkowie Komisji nie zadali pytań do wszystkich wymagań, stosownie do wymogów § 12 ust 2 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli.

¹ Kontrolą objęto lata szkolne 2012/2013-2015/2016 – do czasu zakończenia kontroli.

² Dz. U. z 2013 r. poz. 393; dalej: „rozporządzenie w sprawie awansu nauczycieli”.

³ Dz. U. z 2014 r. poz. 191 ze zm.; dalej: „ustawa Karta Nauczyciela”.

W Szkole nie wprowadzono wewnętrznych uregulowań w zakresie dokumentowania przebiegu stażu, co mogło wpłynąć na sprawowanie nadzoru pedagogicznego nad realizacją zadań przez nauczycieli stażystów i ich opiekunów.

III. Wyniki kontroli

1. Zapewnienie nauczycielowi stażyscie ubiegającemu się o stopień awansu nauczyciela kontraktowego warunków do rozwoju zawodowego

Opis stanu
faktycznego

1. W roku szkolnym 2015/2016 (stan na 31 września 2015 r.) w Szkole było zatrudnionych 152 nauczycieli, z tego: 94 nauczycieli dyplomowanych, 41 nauczycieli mianowanych, 16 nauczycieli kontraktowych i jeden nauczyciel stażysta.

W latach 2013-2015 stopień awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego uzyskało osiem osób, z tego dwie osoby nie zostały zatrudnione w Szkole po uzyskaniu stopnia nauczyciela kontraktowego, ponieważ były zatrudnione na zastępstwo i ich umowy wygasły. W roku szkolnym 2015/2016 staż na nauczyciela kontraktowego rozpoczęła (i kontynuuje) jedna osoba. Nauczyciele odbywający staż w latach 2012/2013-2015/2016 byli zatrudnieni na cały etat, w ramach którego prowadzili zajęcia (od 18 do 26 godzin w tygodniu).

Powyżsi nauczyciele nawiązali stosunek pracy w Szkole i uzyskali stopień nauczyciela stażysty rozpoczynając staż na stopień nauczyciela kontraktowego nie później niż w ciągu 14 dni od dnia rozpoczęcia zajęć w Szkole stosownie do art. 9a ust. 2, art. 9d ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela.

(dowód: akta kontroli str.7-12)

Dyrektor Szkoły każdorazowo przydzielił nauczycielowi stażyscie opiekuna⁴ spośród nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych. Spośród ogółem ośmiu⁵ opiekunów stażu trzech posiadało stopień nauczyciela dyplomowanego, a pięciu mianowanego. W ośmiu przypadkach nauczyciele ci reprezentowali tożsame lub pokrewne przedmioty jak nauczyciele stażysci, w jednym przypadku opiekunem dla nauczyciela muzyki był nauczyciel przyrody.

W kontrolowanym okresie spośród ogółem ośmiu opiekunów stażu:

- dwóch ukończyło formy doskonalenia związane z rolą opiekuna stażu (warsztaty „Awans nauczyciela kontraktowego” (5 godz.) i konferencja metodyczna „Awans zawodowy nauczycieli” - 5.10.2009 r.)⁶,
- trzech było przewodniczącymi zespołu nauczycieli: świetlicy, języka angielskiego i wychowania fizycznego.

Wśród opiekunów nauczycieli stażystów nie było ekspertów ds. awansu zawodowego powoływanych decyzją Ministra Edukacji Narodowej, egzaminatorów, powiatowych lub wewnątrzszkolnych koordynatorów doskonalenia zawodowego nauczycieli. Opiekunowie nie realizowali własnych programów kształcenia; nie prowadzili laureatów lub/i finalistów konkursów wojewódzkich lub ogólnopolskich; nie osiągalni z prowadzonymi oddziałami dodatknych wskaźników Edukacyjnej Wartości Dodanej (EWD) – w przypadku przedmiotów, dla których wylicza się ten wskaźnik, w każdym kończącym się cyklu kształcenia.

(dowód: akta kontroli str. 13-14)

W kontrolowanym okresie miesięczny dodatek za pełnienie zadań opiekuna stażu wynosił 50 zł⁷. Dodatek funkcyjny dla opiekuna był wypłacany od 1 września do 31 maja, tj. za 9 miesięcy trwania stażu. W kontrolowanych latach (od 1 września 2012 r. do 31 maja 2016 r.) – wynagrodzenie opiekunów nauczycieli stażystów aplikujących do stopnia nauczyciela kontraktowego z powyższego tytułu wyniosło ogółem 3,8 tys. zł, z tego w poszczególnych latach odpowiednio: 0,6 tys. zł – od 1 września 2012 r. do 31 grudnia

⁴ W latach objętych kontrolą nie wystąpiła zmiana opiekuna przydzielonego nauczycielowi stażyscie.

⁵ Opiekunami było osiem osób, z tego jedna dwukrotnie.

⁶ Zaświadczenie nie zawiera liczby godzin.

⁷ Zgodnie z Uchwałą Nr XXXV/1014/09 Rady Miasta Gdańska z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli szkół i placówek, dla których organem prowadzącym jest Miasto Gdańsk.

2012 r., w 2013 r. – 0,9 tys. zł; w 2014 r. – 0,8 tys. zł, w 2015 r. – 1,3 tys. zł; i 0,2 tys. zł w okresie od 1 stycznia do 30 kwietnia 2016 r.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że dodatek przysługuje dla opiekuna stażu (zgodnie ze sformułowaniem art. 9c i następnych Karty Nauczyciela), tj. za 9 miesięcy stażu, a nie dla opiekuna stażysty, tj. do czasu uzyskania przez stażystę akceptacji Komisji Kwalifikacyjnej na stopień nauczyciela kontraktowego.

(dowód: akta kontroli str.15-22)

Plany rozwoju zawodowego zostały sporządzone przez nauczycieli stażystów, a następnie zatwierdzone przez Dyrektora Szkoły, w terminach określonych w § 3 ust. 1 pkt. 3 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli⁹. Po zakończeniu stażu nauczyciele złożyli Dyrektorowi Szkoły sprawozdania z realizacji planów rozwoju zawodowego w terminie określonym w § 4 ust. 4 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli.

(dowód: akta kontroli str. 20)

W obowiązującej od 16 marca 2005⁹ r. procedurze awansu zawodowego określono wzory: wniosku o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego, arkusza analizy formalnej wniosku, oświadczenia członków Komisji o bezstronności, protokołu z posiedzenia Komisji Kwalifikacyjnej oraz zaświadczenia o uzyskaniu akceptacji Komisji na stopień nauczyciela kontraktowego. Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że nie określił wzoru planu rozwoju zawodowego i sprawozdania z jego realizacji, pozostawiając wybór formy decyzji nauczycieli stażystów.

(dowód: akta kontroli str.22-35)

Powyższa procedura¹⁰ określała również zadania opiekuna nauczyciela stażysty wynikające z przepisów prawa, tj. pomoc w przygotowaniu i realizacji planu rozwoju zawodowego (art. 9c ust. 5 ustawy Karta Nauczyciela) oraz opracowanie projektu oceny dorobku w ciągu 14 dni od zakończenia stażu (wymóg § 5 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli).

(dowód: akta kontroli str. 22-35)

Zadania opiekuna stażu były określone (w sześciu przypadkach) w różniących się treścią kontraktach zawartych pomiędzy stażystą i opiekunem. Dyrektor Szkoły nie parafował (nie akceptował) ww. kontraktów. Opiekunowie zobowiązali się m.in. do:

- pomocy w przygotowaniu (nie określono zakresu i sposobu tego wsparcia) i realizacji planu rozwoju zawodowego (w pięciu z sześciu kontraktów),
- pomocy w przygotowaniu harmonogramu obserwowanych zajęć (w trzech z sześciu kontraktów),
- obserwowania zajęć stażysty (w sześciu kontraktach) i omawiania ich (w pięciu z sześciu kontraktów),
- prowadzenia zajęć w obecności stażysty (w sześciu kontaktach) i omawiania ich (w czterech z sześciu kontraktów),
- pomocy w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych (w czterech z sześciu kontaktach).

W trzech przypadkach załącznikiem do kontraktów był „Harmonogram spotkań¹¹” w podziale na miesiące. „Harmonogramy spotkań” wyznaczały na każdy miesiąc obserwację i omówienie zajęć prowadzonych przez opiekuna stażu, a także prowadzenie zajęć przez

⁹ Nauczyciel stażysta przedkłada dyrektorowi szkoły projekt planu rozwoju zawodowego w terminie 20 dni od dnia rozpoczęcia zajęć. Dyrektor szkoły zatwierdza projekt planu w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia zajęć (odpowiednio § 3 ust. 1 i 3 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli).

⁹ Procedura dotycząca awansu zawodowego została zaprezentowana nauczycielom Zespołu Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego nr 6 podczas rady szkoleniowej 16 marca 2005 r. i obowiązywała od tego dnia. Procedura była na bieżąco aktualizowana w zależności od zmian zachodzących w rozporządzeniu dotyczącym awansu zawodowego nauczyciela.

¹⁰ Procedura awansu zawodowego nauczyciela określała warunki nadania stopnia awansu („spełnienie wymagań kwalifikacyjnych, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt.1, odbycie stażu zakończonego pozytywną oceną dorobku zawodowego nauczyciela oraz uzyskanie akceptacji Komisji Kwalifikacyjnej po przeprowadzonej rozmowie”), terminy: rozpoczęcia stażu, sporządzenia planu rozwoju zawodowego, zatwierdzenia planu, sporządzenia sprawozdania z realizacji planu rozwoju (w ciągu 14 dni od zakończenia stażu), sporządzenia oceny dorobku zawodowego, złożenia wniosku o rozpoczęcie postępowania kwalifikacyjnego, wydania decyzji o nadaniu stopnia oraz powinności i wymagania określone w § 6 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli i wykaz dokumentacji załączonej do wniosku o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego (wynikające z przepisów prawa).

¹¹ P.M. – „Harmonogram spotkań w sprawie awansu zawodowego (z opiekunem stażu i innymi nauczycielami), B.G. – „Harmonogram spotkań opiekuna stażu ze stażystą, J.M. – „Harmonogram współpracy”.

stażystę i ich omówienia z opiekunem. Z innych zadań wyznaczały m.in. spotkania w celu omówienia realizacji planu rozwoju zawodowego, zapoznanie z procedurą awansu zawodowego nauczyciela, zapoznanie z dokumentacją szkolną i sposobem jej prowadzenia.

(dowód: akta kontroli str. 36-48)

2. Dokumentacja dotycząca siedmiu nauczycieli zatrudnionych w Szkole w roku szkolnym 2015/2016 nie zawierała projektów planów rozwoju zawodowego z uwagami naniesionymi przez nauczyciela opiekuna. W sześciu kontraktach określono między innymi obowiązek pomocy stażystę w opracowaniu planu. Z wyjaśnień Dyrektora Szkoły i opiekunów wynika, że udzielali oni pomocy stażystom w tym zakresie, a działanie to nie wymaga dokumentowania.

(dowód: akta kontroli str.36-39, 453-475, 522-524)

We wszystkich dziewięciu sporządzonych w badanym okresie planach rozwoju zawodowego uwzględniono wymagania określone w § 6 ust. 2 pkt. 1-4 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli, a ponadto pięć z nich odwoływało się bezpośrednio do zadań określonych w § 6 ust. 1 ww. rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str.49-113, 511-521)

Pięć z dziewięciu planów określało główny cel stażu (uzyskanie stopnia awansu zawodowego na nauczyciela kontraktowego) oraz cele szczegółowe: tj. przywołanie wymagań określonych w § 6 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli. Wszystkie plany były sformułowane w sposób ogólny w odniesieniu do zadań, form realizacji, terminu realizacji (w wielu przypadkach określony jako miesiąc lub „cały okres stażu”), dowodów realizacji (sposób dokumentacji, np. notatki własne, scenariusze zajęć). Sześć z dziewięciu planów określało także „osoby wspierające” w wykonaniu danego zadania, jednak bez określenia zakresu i sposobu tego wsparcia. Żaden z planów rozwoju zawodowego nie zawierał mierzalnych wskaźników osiągnięć przyporządkowanych poszczególnym zadaniom (czynnościom) służącym realizacji powyższych wymagań. Jak wyjaśnił Dyrektor Szkoły, przepisy dotyczące awansu zawodowego nauczycieli nie nakładają na nauczycieli stażystów takich obowiązków.

(dowód: akta kontroli str.49-50, 57-63, 65-66, 69-70, 72-94, 96, 103, 109-113)

W ramach poszczególnych zadań określano ogólnie sformułowane działania o charakterze dydaktyczno-metodycznym (w tym m.in. opracowywanie własnych scenariuszy zajęć, przeprowadzenie diagnozy sytuacji szkolno-wychowawczej uczniów, wyszczególnienie udziału we wskazanych przedsięwzięciach dydaktyczno-wychowawczych¹²). We wszystkich planach znajdowało się zadanie dotyczące prowadzenia i obserwowania zajęć, natomiast nie podawano tematyki zajęć lub/i umiejętności, które miały być obserwowane.

We wszystkich planach rozwoju zawodowego stażystów wskazano ogólnie udział w różnych formach kształcenia i doskonalenia, m.in. udział w warsztatach, kursach, szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych, bez wskazania jednak tematyki tych form¹³.

(dowód: akta kontroli str.51-55, 60-62, 66-67, 69-70, 77-82, 89-92, 98-101, 105-108, 111)

Spośród dziewięciu planów rozwoju zawodowego, trzy plany nauczycieli wychowawców świetlicy, dwa plany nauczycieli wychowania fizycznego i dwa plany psychologów były tożsame w zakresie zawartych w nich zadań i form ich realizacji, i tak:

1) plany nauczycieli wychowawców świetlicy były tożsame w zakresie 20 z 21 zadań¹⁴ wymienionych w planie, form ich realizacji¹⁵, osób wspierających, terminów i dowodów ich realizacji. Uszczegółowienie planu dotyczyło zadania: „Zapoznanie się z programem

¹² Np. realizacja cyklu warsztatów „Plastyczne emocje”, współorganizowanie imprez okolicznościowych (Międzyszkolny Festyn Integracyjny, Szkolne Dni Profilaktyki, Giełda Szkół Ponadgimnazjalnych)

¹³ Określono w planach jako zadanie m.in. p.n. „Uczestnictwo wewnątrzszkolnym doskonaleniu zawodowym nauczycieli”, „Uczestnictwo wewnątrzszkolnym doskonaleniu zawodowym pozaszkolnym i samokształceniu”.

¹⁴ „współudział w tworzeniu rocznego planu pracy opiekuńczo – wychowawczego świetlicy”, „ocena własnych umiejętności”, „analiza mocnych i słabych stron własnej działalności” (dokonywana na bieżąco), „pozyskiwanie informacji zwrotnej od dzieci po zajęciach”, „wspomaganie aktywności twórczej dzieci”.

¹⁵ „współtworzenie tematyki i rozkładu zajęć”, „opracowanie scenariusza zajęć”, „konsultacja, analiza, dokonanie samooceny po odbytych stażach”, „zastosowanie i opracowanie narzędzi badawczych, termometru uczuć”, „ocena zajęć”, „udział wychowanków w konkursach wynikających z planu pracy szkoły”, „współorganizowanie imprez środowiskowych dla rodziców”, „uroczystości oraz konkursy tematyczne”.

wychowawczym szkoły, wdrożenie planu opiekuńczo-wychowawczego szkoły", które zostało w jednym planie rozszerzone o opracowanie planu koła „Gimnastyka umysłu” i propozycje tygodniowych cykli tematycznych, a dowodem jego realizacji był opracowany plan ww. koła. 2) plany nauczycieli wychowania fizycznego były tożsame w zakresie 34 zadań¹⁶ wymienionych w planie, form¹⁷ ich realizacji, osób wspierających, terminów i dowodów ich realizacji.

Uszczegółowienie planów dotyczyło zadania „Rozszerzenie sportowej działalności pozaszkolnej”, którego formami realizacji było:

- w jednym planie – zorganizowanie i poprowadzenie zajęć pozalekcyjnych z gry w piłkę siatkową dla chłopców. Prowadzenie zajęć rekreacyjno – sportowych z dziećmi z klas III Szkoły Podstawowej oraz I-III gimnazjum. Organizowanie wyjść dla uczniów na imprezy sportowe (w roli kibica oraz wolontariusza);
- w drugim planie – zorganizowanie i poprowadzenie zajęć pozalekcyjnych z lekkoatletyki dziewcząt i chłopców. Prowadzenie zajęć rekreacyjno – sportowych z dziećmi klas IV-VI.

3) plany psychologów były tożsame w zakresie 21 z 22 zadań¹⁸ wymienionych w planie (różnica dotyczyła współpracy z innymi instytucjami wspierającymi Szkołę), form ich realizacji¹⁹, osób wspierających, terminów i dowodów ich realizacji.

Uszczegółowienie planów dotyczyło zadania: „organizowanie i prowadzenie różnych form pomocy psychologicznej dla uczniów, rodziców i nauczycieli”, i tak:

- w jednym – zajęcia integracyjne w klasach pierwszych gimnazjum, autoprezentacja w klasach drugich gimnazjum, doradztwo zawodowe w klasach trzecich gimnazjum;
- w drugim – zajęcia integracyjne w klasach czwartych, rozpoznawanie emocji i radzenie sobie z nimi, warsztaty rozwijające współpracę w grupie i kreatywność.

(dowód: akta kontroli str.49-55, 57-63,74-94, 96-113)

Dyrektor wyjaśnił, że plany były analizowane pod względem zgodności z rozporządzeniem w sprawie awansu nauczycieli. Stażyści rozpoczynali pracę w Szkole, poznali jej organizację, zadania i sposób ich realizacji, dokumenty szkolne, obserwowali i prowadzili zajęcia, dokonywali oceny własnych kompetencji, itp. Kilkunastoletnie funkcjonowanie awansu zawodowego nauczycieli zaowocowało wypracowaniem w poszczególnych placówkach oświatowych, jak i w przestrzeni, powszechnie dostępnych informacji, pewnych ogólnie akceptowanych sposobów realizacji zadań, jakie stoją przed stażystą. Wszyscy stażyści mają do przejścia niemal identyczną drogę, a więc nie ma w tym nic dziwnego, że – nie znając jeszcze materii szkolnej – wybrali sprawdzone sposoby zapoznania się z nią, zwłaszcza kiedy dotyczy to stażystów tej samej specjalności. Dlatego duża zbieżność planów rozwoju nie była kwestionowana, a sytuacja ta nie pozostawała w sprzeczności z faktem, że stażysta realizował własny plan rozwoju. W trakcie realizacji planu stażysta wykonywał zadania w sobie właściwy sposób i jego doświadczenia już różnią się od doświadczeń innych, którzy realizują podobny plan rozwoju. Gdyby sprawozdania z realizacji stażu były identyczne, zostałyby to zakwestionowane.

(dowód: akta kontroli str. 114-118)

W planach rozwoju (i sprawozdaniach z ich realizacji) nie znajdowały się odwołania do konkretnych priorytetów i zadań/projektów określonych w dokumentach szkolnych na dany rok szkolny m.in. ze względu, iż dokumenty te formułowane były w sposób ogólny. Stąd też działania²⁰ zawarte w planach rozwoju odnosiły się w pośredni sposób do celów

¹⁶ Rozszerzenie wiedzy z zakresu problemów środowiska wychowanków oraz poznanie sytuacji wychowawczej podopiecznych, pogłębianie wiedzy i umiejętności w zakresie zaspokajania potrzeb wychowawczych uczniów, aktywna realizacja zadań wychowawczych nauczyciela.

¹⁷ Zapoznanie się ze sposobami gromadzenia informacji o środowisku uczniów, udział w szkoleniach, pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych uczniów na lekcjach wychowania fizycznego.

¹⁸ Analizowanie dokumentacji psychologiczno-pedagogicznej uczniów, przygotowanie planu pracy psychologiczno-pedagogicznej z uwzględnieniem problemów i potrzeb środowiska lokalnego, rozpoznawanie indywidualnych potrzeb uczniów;

¹⁹ Zapoznanie się z opiniami uczniów oraz orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego i nauczania indywidualnego, opracowanie planu pracy psychologiczno – pedagogicznej na dany rok szkolny, przeprowadzenie diagnozy sytuacji szkolno-wychowawczej oraz rówieśniczej uczniów.

²⁰ Integrowanie uczniów na szczeblu klasowym i ogólnoszkolnym, propagowanie aktywności fizycznej i organizowanie aktywnego wypoczynku uczniów, przygotowanie wychowanków do udziału w zawodach sportowych, prowadzenie sportowych zajęć pozalekcyjnych, poprzez prowadzenie warsztatów integracyjnych, bieżące informowanie rodziców o osiągnięciach dziecka w nauce i zachowaniu, bezpośrednią i pośrednią pomoc rodzicom w ich oddziaływaniach wychowawczych poprzez rozmowy terapeutyczne, doradcze i informacyjne, dyskusje, wykłady, warsztaty i doradztwo zawodowe w trzecich klasach gimnazjum.

o charakterze ciągłym określonych w planie nadzoru, planie doskonalenia, planie wychowawczym i szkolnym programie profilaktyki.

(dowód: akta kontroli str. 62-63, 70, 79, 91, 112-113, 119-190)

3. Wszystkie sprawozdania z realizacji planu rozwoju zawodowego odnosiły się do zadań określonych w § 6 ust. 1 i wymagań wynikających z § 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie awansu zawodowego nauczycieli. W sprawozdaniach sporządzonych w formie tabelarycznej (dwóch) określono zadania, formy realizacji, termin realizacji, dowody realizacji (sposób dokumentacji); w jednym z nich wskazywano osoby wspierające stażystę w wykonaniu zadania, jednak bez określenia zakresu tego wsparcia.

Sprawozdania zawierały informację o:

- obserwowaniu zajęć prowadzonych przez opiekuna lub innego nauczyciela, jednak bez wykazu obserwowanych zajęć, jedno wskazywało przykładowe tematy obserwowanych zajęć²¹, a trzy – zakres tematyczny prowadzonej obserwacji;
- prowadzeniu zajęć w obecności opiekuna, jedno zawierało wykaz prowadzonych zajęć, wymieniono siedem tematów;
- prowadzeniu zajęć (sześć z ośmiu sprawozdań) w obecności Wicedyrektora, z tego trzy zawierały temat prowadzonej lekcji,
- udziale w szkoleniowych Radach Pedagogicznych, bez wskazania tematyki szkoleń;
- zewnętrznych formach doskonalenia zawodowego, w 18 z 21 wymieniono tematy szkoleń, kursów i warsztatów,
- działaniach dotyczących zagadnień dydaktyczno – metodycznych oraz wychowawczych tj. poprzez wskazanie w sposób ogólny m.in.: współpracy z opiekunem i innymi nauczycielami poprzez korzystanie z ich wiedzy i doświadczenia, uzyskiwania wskazówek z zakresu organizacji zajęć, stosowania nowych metod i form prowadzenia lekcji, sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczniów, „umiejętności dostosowania wymagań do indywidualnych możliwości dzieci”, „rozwinięcie umiejętności w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych i edukacyjnych”.

(dowód: akta kontroli str.191-197, 202-208, 212-214, 217-220, 223-227, 229-232, 235-239, 242-249)

Dyrektor Szkoły umożliwił nauczycielom stażystom realizację zadań (wymóg § 4 ust. 1 pkt 1-3 w związku z § 6 ust. 1 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli):

Stażysta poznawał organizację, zadania i zasady funkcjonowania Szkoły, w tym: przepisy związane z jej funkcjonowaniem, sposób prowadzenia dokumentacji obowiązującej w Szkole, przepisy dotyczące zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i pracy. Informacje o realizacji tego zadania znajdują się w sprawozdaniach z realizacji planu rozwoju zawodowego. W Szkole nie było dokumentacji potwierdzającej spełnienie ww. wymagania. Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że sposobem sprawdzenia, czy stażysta zrealizował ww. zadania, jest monitorowanie frekwencji w czasie zebrań kwalifikacyjnych, szkoleniowych, rad pedagogicznych i spotkań zespołów przedmiotowych, a także rozmowa kwalifikacyjna oraz czynności poprzedzające: analiza sprawozdania z realizacji stażu oraz projektu oceny sporządzonego przez opiekuna.

(dowód: akta kontroli str. 522-525, 609-632)

W latach 2012/2013-2015/2016 stażyści obserwowali 67 godzin zajęć prowadzonych w Szkole, z tego: 32 godzin zajęć dydaktycznych, 28 godzin zajęć w świetlicy, pięć warsztatów psychologicznych, dwie rozmowy z rodzicami. Zajęcia w 57 przypadkach prowadził opiekun stażu, a w 10 przypadkach nauczyciel tego samego przedmiotu lub rodzaju zajęć w Szkole.

W ramach stażu Dyrektor Szkoły umożliwił stażystę obserwację zajęć prowadzonych przez opiekuna lub innego nauczyciela:

- w pięciu przypadkach – 9 godzin, po jednej w każdym miesiącu, z tego w jednym przypadku dodatkowo pięć godzin zajęć prowadzonych przez innego nauczyciela,
- w jednym przypadku – 10 godzin,

²¹ Warsztaty w życiu człowieka, Profilaktyka zachowań ryzykownych.

- w przypadku stażysty w trakcie odbywania stażu siedmiu zajęć, z tym, że w jednym miesiącu brak obserwacji, w innym – dwukrotnie.

(dowód: akta kontroli str.250, 283, 388,)

Czterech (z siedmiu²²) stażystów dokumentowało obserwację zajęć prowadzonych przez opiekuna lub innego nauczyciela:

1) W dwóch przypadkach stażyści używali „Karty obserwacji (hospitacji) prowadzonej przez stażystę”, które zawierały cele lekcji, niezbędne pomoce do przeprowadzenia lekcji, 18 uwag i spostrzeżeń, które warto wykorzystać we własnej pracy dydaktycznej oraz uwagi i spostrzeżenia nauczyciela prowadzącego zajęcia, które ograniczały się do stwierdzenia „pełna realizacja założonych celów”. Najczęściej pojawiające się uwagi i spostrzeżenia, które warto wykorzystać we własnej pracy: „lekcja bardzo sprawnie przeprowadzona”, „prowadzący zaproponował szereg ciekawych ćwiczeń doskonalących prawidłową pracę ręki podczas rzutu”, „nauczyciel wykorzystuje w sposób celowy pomoce dydaktyczne”, „nauczyciel ma dobry kontakt z dziećmi”, „uczniowie wykazali duże zainteresowanie zajęciami”.

2) Dwóch stażystów używało „Kart obserwacji (hospitacji) prowadzone przez stażystę”, które zawierały:

- „elementy lekcji, na które należy zwrócić uwagę”, w tym: „wykorzystanie czasu na lekcji, środki dydaktyczne stosowane na lekcji, zasady stosowania WSO na lekcji, indywidualizacja zajęć dla uczniów z trudnościami w nauce, indywidualizacja zajęć dla uczniów zdolnych, lekcje podsumowujące i sprawdzające wiedzę ucznia”²³; na każdej karcie podkreślony element podlegający szczególnej obserwacji w danym dniu,
- przebieg lekcji, spotkania, ze szczególnym zwróceniem uwagi na element obserwacji, np. „czas przeznaczony na zadania był starannie zaplanowany”, „efektywne wykorzystanie tablicy multimedialnej”, „dostosowanie tempa pracy do możliwości uczniów”, „rozmowa kierowana”;
- uwagi i spostrzeżenia, które warto wykorzystać we własnej pracy dydaktycznej i wychowawczej, np. „przygotować więcej materiałów dodatkowych uwzględniających poziom językowy”, „zwrócić uwagę na formułowanie poleceń”, „monitować pracę indywidualną ucznia”, „wdrażać dzieci do występów publicznych”;
- uwagi i spostrzeżenia nauczyciela prowadzącego zajęcia u jednego stażysty nie wystąpiły, natomiast u drugiego (na dziewięciu kartach): np. „zaangażowanie i współpraca”, „łagodzenie stresu i emocji”, „pomoc dzieciom z trudnościami”.

(dowód: akta kontroli str.250-301)

Wszystkim sześciu stażystom, którzy uzyskali stopień nauczyciela kontraktowego w latach 2013-2015 i byli zatrudnieni w roku szkolnym 2015/2016, Dyrektor Szkoły umożliwił przeprowadzenie z uczniami po 10 godzin zajęć edukacyjnych (a w przypadku stażysty w trakcie odbywania stażu ośmiu zajęć), z tego dziewięć w obecności opiekuna stażu oraz po jednej w obecności Dyrektora Szkoły (obserwacja zajęć nauczyciela w trakcie stażu odbędzie się w maju). W jednym przypadku lekcje nie były prowadzone w każdym miesiącu (jeden stażysta w jednym miesiącu nie prowadził zajęć, a w innym – dwukrotnie).

W latach 2012/2013-2015/2016 stażyści²⁴ przeprowadzili 70 godzin zajęć prowadzonych w obecności opiekuna i Wicedyrektorów, z tego: 62 godziny w obecności opiekuna i osiem w obecności Wicedyrektora. Potwierdzeniem omawiania zajęć było sporządzanie „Kart obserwacji zajęć”, a w przypadku psychologów szkolnych notatki w dziennikach zajęć psychologa.

Opiekunowie sformułowali łącznie 16 zaleceń w 15 arkuszach wobec 3, spośród 6 stażystów, m.in.: „udoskonalić organizację zajęć w aspekcie racjonalnego wykorzystania czasu”, „zajęcia można wzbogacić o efekty dźwiękowe lub obrazy przedstawiające zjawiska pogodowe w marcu”, „wprowadzić dodatkowe elementy motywacji dla dzieci nadrucliwych”, „zwrócić uwagę na większe zdyscyplinowanie grupy”, „w miarę możliwości

²² Zatrudnionych w szkole w roku szkolnym 2015/2016.

²³ W karcie jednego stażysty ponadto: zajęcia pozalekcyjne sprzyjające rozwojowi zainteresowań uczniów, sposób prowadzenia zebrań i spotkań z rodzicami.

²⁴ Siedmiu zatrudnionych w Szkole w roku szkolnym 2015/2016 w zakresie zajęć prowadzonych w obecności opiekuna, dziewięciu, którzy w okresie objętym kontrolą odbywali staż w tej Szkole w zakresie zajęć prowadzonych w obecności Wicedyrektora.

zastąpić przekaz werbalny pokazem lub działaniem praktycznym", „wprowadzenie do zajęć zabaw ruchowych lub innych form ruchu".

(dowód: akta kontroli str. 368,370-371, 373-375, 377, 379-380, 382, 385-386, 394, 395, 399)

Opiekunowie wyjaśnili, że realizacja zaleceń zawartych w Karcie hospitacji została zweryfikowana podczas bieżących spotkań i konsultacji ze stażystą oraz podczas kolejnych obserwowanych zajęć. Potwierdzenia odbytych konsultacji znajdują się w dzienniku zajęć psychologa szkolnego. Zalecenia i wskazówki nie wiązały się z niepoprawnością w organizacji i prowadzeniu zajęć. Miały raczej charakter uwag, spostrzeżeń. Odzwierciedleniem omawianych wniosków były ciekawsze, bardziej rozbudowane i atrakcyjne konspekty przygotowywane na kolejne zajęcia.

(dowód: akta kontroli str. 463-471)

Zajęcia prowadzone przez sześciu stażystów (z siedmiu zatrudnionych w Szkole w roku szkolnym 2015/2016) w obecności opiekuna stażu były potwierdzane „Arkuszymi obserwacji lekcji”, „Kartami obserwacji zajęć”, „Arkuszymi hospitacji”, „Arkuszymi obserwacji rozmowy psychologa z uczniem”, „Arkuszymi obserwacji zajęć prowadzonych przez nauczyciela stażystę” o różnej strukturze tematycznej, sporządzanymi przez opiekuna stażu oraz „Harmonogramami przeprowadzonych zajęć”. Dla jednego ze stażystów w przedstawionej dokumentacji znajdowały się tylko konspekty lekcji prowadzonych przez stażystę.

W dwóch przypadkach opiekunowie używali „Arkusza obserwacji lekcji”, w którym oceniano:

- „jakość nauczania: kompetencje nauczyciela, kompetencje uczniów, planowanie, zadania, formy pracy na lekcji, działania grupowe, dobór i wykorzystanie pomocy dydaktycznych, ocenianie uczniów”,
- „standardy osiągnięć: zrozumienie tematu lekcji, rozumienie swoich zadań, kompetencje w rozwiązywaniu problemów”,
- a także m.in.: „atmosferę pracy, prowadzenie dokumentacji, kontrolowanie pracy uczniów”.

W dwóch przypadkach opiekun stażu (jeden opiekun w kolejnych latach) używał „Karty obserwacji zajęć”, w których oceniał: przebieg zajęć, dobór form i metod, wykorzystane środki dydaktyczne, udział dzieci – stopień zaangażowania oraz formułował ogólne uwagi dotyczące zajęć (np. „zajęcia dostosowane do poziomu rozwojowego dzieci, ich możliwości i umiejętności”, „zajęcia przemyślane, dające możliwość wykazania się własną inwencją i pomysłowością”) i wnioski do dalszej pracy (np. „wprowadzić dodatkowe elementy motywacji dla dzieci nadrucliwych”, „zwrócić uwagę na większe zdyscyplinowanie grupy”).

Opiekun stażysty psychologa stosował do oceny zajęć prowadzonych przez nauczyciela następującą dokumentację:

- „Arkusze hospitacji” w zakresie: techniki i metod, form pracy, pomocy dydaktycznych;
- „Arkusze obserwacji rozmowy psychologa z uczniem” w zakresie: formy komunikowania się, organizacji spotkania, atmosfery, wzajemnych relacji.

W przypadku nauczyciela języka angielskiego w „Arkuszu obserwacji zajęć prowadzonych przez nauczyciela stażystę” (w skali: bardzo dobry, dobry, średni, słaby) oceniano następujące czynniki wpływające na jakość lekcji: cele lekcji sprecyzowane i zrealizowane, poprawność merytoryczną zajęć, dobór metod i form organizacyjnych do realizowanych zadań, dostosowanie zadań do możliwości uczniów, organizację czasu pracy na lekcji, aktywność i komunikację nauczyciela z uczniami, aktywność i zainteresowanie uczniów zadaniami, dyscyplinę i bezpieczeństwo podczas zajęć.

(dowód: akta kontroli str. 302-446)

Nauczyciele stażyści w trakcie odbywania stażu uczestniczyli:

1) w 10 rodzajach wewnątrzszkolnych form doskonalenia zawodowego²⁵ nauczycieli, ujętych w rocznych planach nadzoru pedagogicznego (każdy ze stażystów uczestniczył w co najmniej jednym). Wszystkie plany rozwoju zawodowego zakładały (a sprawozdania

²⁵ „Emisja głosu”, „Dziennik elektroniczny”, „Pedagogika kreatywna”, „Neurodydaktyka”.

potwierdzały) udział w posiedzeniach szkoleniowych Rad Pedagogicznych (bez wskazania tematów szkoleń).

2) w 21 zewnętrznych formach doskonalenia zawodowego, z tego: w 12 kursach (4 osoby od 2 do 20 godzin), trzech warsztatach (2 osób od 2 do 6 godzin), jednym seminarium (2 godziny), trzech konferencjach (2 osoby), dwóch stażystów uczestniczyło w studiach magisterskich na kierunku „Pedagogika” i „Filologia angielska”. Czterech stażystów nie brało udziału w żadnej zewnętrznej formie doskonalenia. Powyższe formy kształcenia i doskonalenia nie były konkretnie wskazane (tematycznie) w planach rozwoju zawodowego stażystów, jak również w rocznych „Planach wydatków na doskonalenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli”. W sprawozdaniach wymienione zostały tematy 18 zewnętrznych form doskonalenia zawodowego.

Dyrektor Szkoły dofinansował, na wniosek trzech nauczycieli, kształcenie (łącznie cztery semestry studiów magisterskich) i udział w formach doskonalenia – w łącznej kwocie 0,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 476-479, 480-510)

Dwóch spośród dziewięciu nauczycieli stażystów (psycholodzy) korzystało z własnej inicjatywy z pomocy merytorycznej i metodycznej placówek i instytucji oświatowych, z tego:

- 13 razy z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w celu określenia zasad współpracy i konsultacji indywidualnych w sprawach uczniów (informacja w sprawozdaniu);
- dziewięć razy ze Strażą Miejską (informacja w sprawozdaniu) oraz trzy razy z Policją w związku z organizacją spotkań profilaktycznych funkcjonariuszy z uczniami,
- raz z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie (rozmowa z asystentem rodziny – informacja w sprawozdaniu) oraz z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w celu oceny realizacji programów profilaktycznych,
- cztery razy z Wydziałami Rodzinnymi i Nieletnich – rozmowy z kuratorami w sprawach uczniów i ich rodzin (informacja w sprawozdaniu).

W sprawozdaniu psychologa (drugi psycholog jest w trakcie odbywania stażu) wymieniona jest także współpraca z inspektorem ds. nieletnich policji, Centrum Interwencji Kryzysowej, Młodzieżowym Ośrodkiem Readaptacji Społecznej (odnotowano to w dzienniku psychologa szkolnego).

(dowód: akta kontroli str. 114-118, 511-521)

2. Nadzór sprawowany przez dyrektora szkoły nad realizacją zadań przez opiekuna stażu oraz nad wdrażaniem planu rozwoju zawodowego przez nauczyciela stażystę ubiegającego się o stopień awansu nauczyciela kontraktowego.

Dyrektor Szkoły nie rozpoznawał umiejętności posiadanych przez nauczycieli stażystów (wyniesionych ze szkoły wyższej) przed przystąpieniem przez nich do opracowywania planów rozwoju zawodowego.

Jak wyjaśnił Dyrektor Szkoły – nie ma ani wymogów prawnych ani racjonalnych przesłanek dla takiej diagnozy.

(dowód: akta kontroli str.523-525)

Dyrektor Szkoły nie przedstawił dokumentacji potwierdzającej analizę planów rozwoju zawodowego pod względem poprawności merytorycznej oraz realności jego wykonania. Wyjaśnił, że analizował plany rozwoju zawodowego pod względem zgodności z rozporządzeniem w sprawie awansu nauczycieli. W żadnym przypadku nie polecił ich skorygowania przed zatwierdzeniem.

Sporządzane przez nauczycieli stażystów plany rozwoju zawodowego nie były modyfikowane w trakcie stażu, ani z inicjatywy nauczyciela stażysty, ani opiekuna stażu, ani też Dyrektora.

(dowód: akta kontroli str.114-118, 522-525)

W kontrolowanym okresie Wicedyrektorzy obserwowali jedno zajęcia w ciągu roku szkolnego prowadzone przez nauczycieli stażystów. Plany nadzoru pedagogicznego na kolejne lata szkolne 2012/2013-2015/2016 określały, że każdy nauczyciel pracujący w szkole podlega „hospitacji wyznaczonego Wicedyrektora raz w roku szkolnym”.

W planach nadzoru pedagogicznego określano corocznie tematykę hospitacji. W ramach prowadzonych „hospitacji” Wicedyrektorzy uwzględnili wskazaną tematykę. We wszystkich ośmiu²⁶ przypadkach omawiali zajęcia z nauczycielem stażystą.

Wicedyrektorzy opracowali osiem „Arkuszy obserwacji lekcji” („Arkusze obserwacji zajęć w świetlicy” omówiony powyżej). W każdym Arkuszu znalazły się wnioski²⁷ i łącznie sześć zaleceń²⁸.

(dowód: akta kontroli str. 526-543, 549-550, 558, 564, 569, 575, 582, 588-589)

Wicedyrektorzy wyjaśnili, że realizacja zaleceń wynikających z „Arkuszy obserwacji lekcji” była sprawdzana podczas indywidualnych rozmów z nauczycielem oraz obserwacji jego pracy. Rozmów z nauczycielami na temat stopnia i sposobu realizacji powierzonych oraz dodatkowo zleconych obowiązków nie udokumentowano w przypadku ich prawidłowego i terminowego wykonania.

(dowód: akta kontroli str. 694-704)

W okresie objętym kontrolą nie było przypadków skierowania przez Dyrektora Szkoły nauczyciela stażysty na zewnętrzne formy doskonalenia zawodowego.

Plany nadzoru pedagogicznego za kolejne cztery lata szkolne 2012/2013 – 2015/2016 zawierały wykaz nauczycieli realizujących staż związany z awansem zawodowym, m.in. na stopień nauczyciela kontraktowego, ze wskazaniem opiekuna. Wyniki i wnioski ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego za kolejne lata szkolne 2012/2013 - 2015/2016 były następujące: „Nauczyciele otrzymują stałą pomoc w czynnościach związanych z awansem zawodowym.”

Dyrektor wyjaśnił, że monitoruje wykonywanie zadań samego opiekuna (np. projekt oceny dorobku zawodowego, udział w posiedzeniu Komisji Kwalifikacyjnej), analizuje jakość zadań realizowanych przez nauczyciela stażystę (np. plan rozwoju zawodowego), a także przeprowadza rozmowy z nauczycielem stażystą i opiekunem. Rozmowy takie odbywają się w związku ze sprawowanym planowym nadzorem pedagogicznym.

(dowód: akta kontroli str. 544-595)

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość.

W badanym okresie jeden²⁹ z nauczycieli, odbywających w Szkole staż na nauczyciela kontraktowego, nie prowadził zajęć w obecności opiekuna i nie obserwował zajęć prowadzonych przez opiekuna stażu lub innych nauczycieli w wymiarze co najmniej jednej godziny zajęć dydaktycznych w miesiącu, co stanowiło naruszenie odpowiednio § 6 ust. 1 pkt 2 i 3 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli.

(dowód: akta kontroli str. 388-389)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że stażysta nie prowadził zajęć w obecności opiekuna i nie uczestniczył jako obserwator w zajęciach prowadzonych przez opiekuna lub innego nauczyciela z powodu nieobecności związanej z jego chorobą.

Ponadto Dyrektor Szkoły stwierdził, że uczestniczenie dwukrotnie w jednym miesiącu w obserwacji zajęć spełnia wymaganie określone w ww. rozporządzeniu dotyczące obserwowania zajęć w wymiarze co najmniej raz w miesiącu.

(dowód: akta kontroli str.447-452)

²⁶ Lekcja nauczyciela stażysty, odbywającego staż w roku szkolnym 2015/2016 będzie obserwowana w maju.

²⁷ Przykładowe wnioski „pohospitacyjne”, które znalazły się w arkuszach obserwacji: „zajęcia przemyślane”, „starannie zaplanowane”, „właściwy dobór pomocy dydaktycznych”, „przyjazna i pełna życzliwości atmosfera pozwoliła dzieciom czuć się bezpiecznie”, „dzieci chętnie wykonywały zadania”, „spontanicznie i z zaangażowaniem reagowały na polecenia”.

²⁸ „wypracowania zrozumiałych dla wszystkich zasad współpracy i konsekwentne ich egzekwowanie”, „konieczności urozmaicania lekcji (nauka przez zabawę)”, „konsekwencji w procesie dydaktycznym”, „różnicowania zestawu pomocy dydaktycznych”, „przygotowania zestawu dodatkowych ćwiczeń dla uczniów pracujących szybciej”, „wprowadzenia ćwiczeń bazujących na rywalizacji”.

²⁹ Nauczycielka A.J., która odbywa staż w roku szkolnym 2015/2016, łączna liczba obserwowanych zajęć wyniosła 7, które odbyły się w okresie od września 2015 do marca 2016 (z wyjątkiem miesiąca grudnia 2015 r.) A.J., która odbywa staż w roku szkolnym 2015/2016, łączna liczba prowadzonych zajęć 9, które odbyły się w okresie od września 2015 r. do kwietnia 2016 r. (z wyjątkiem miesiąca grudnia).

Uwaga dotycząca
badanej działalności

Dyrektor Szkoły nie opracował wewnętrznych procedur lub zasad w zakresie dokumentowania przebiegu stażu nauczyciela ubiegającego się o stopień nauczyciela kontraktowego. Wprawdzie określono pisemnie zadania opiekuna stażu, lecz powieleły one postanowienia przepisów prawa i nie zawierały w szczególności odniesień do sposobu i zakresu dokumentowania realizacji zadań opiekuna stażu.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że w Szkole obowiązują wzory kart obserwacji zajęć stosowane w ramach nadzoru pedagogicznego i mogą być swobodnie wykorzystywane w awansie zawodowym.

(dowód: akta kontroli str. 23-35, 451)

Zdaniem NIK nieokreślenie zasad dotyczących dokumentowania przebiegu stażu mogło wpłynąć na sprawowanie nadzoru pedagogicznego przez Dyrektora Szkoły nad przebiegiem stażu.

Ocena częściowa

Dyrektor Szkoły umożliwił nauczycielom stażystom odbycie stażu, niezbędnego do uzyskania stopnia nauczyciela kontraktowego. Dyrektor Szkoły wyznaczył opiekunów stażu, nie określił jednak szczegółowo ich zadań, poza wymienionymi w przepisach prawa. Umożliwił stażystom m.in. prowadzenie zajęć dydaktycznych w obecności opiekunów i obserwowanie przez nich zajęć prowadzonych przez opiekunów, chociaż nie w każdym przypadku odbywało się to zgodnie z wymogami rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli. W Szkole nie wprowadzono wewnętrznych uregulowań w zakresie dokumentowania przebiegu stażu, co mogło wpłynąć na sprawowanie nadzoru nad realizacją zadań przez nauczycieli stażystów i ich opiekunów.

2. Wdrażanie procedury związanej z procesem uzyskiwania przez nauczyciela stażystę stopnia awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego

Opis stanu
faktycznego

Nauczyciele stażyści, którzy w kontrolowanym przez NIK okresie uzyskali stopień awansu nauczyciela kontraktowego lub rozpoczęli staż w roku szkolnym 2015/2016 posiadali kwalifikacje zawodowe właściwe dla danego poziomu kształcenia i typu szkoły wskazane w § 4 ust.1 i 2 oraz § 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli³⁰.

Nauczyciele stażyści, którzy ubiegali się o stopień awansu nauczyciela kontraktowego, złożyli sprawozdania z realizacji planów rozwoju do 12 czerwca, tj. w terminie określonym w § 4 ust. 4 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli.

(dowód: akta kontroli str.596-608)

Opiekunowie stażu przedstawili Dyrektorowi Szkoły projekty oceny dorobku zawodowego nauczycieli za okres stażu w terminie do 14 czerwca danego roku szkolnego, tj. w terminie wskazanym w § 5 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli. W każdym przypadku proponowali ocenę pozytywną.

Dyrektor Szkoły ustalał pisemne oceny dorobku zawodowego nauczycieli w terminie do 18 czerwca danego roku szkolnego tj. zgodnie z art. 9c ust.6 ustawy Karta Nauczyciela.

(dowód: akta kontroli str.609-633, 669-684)

Sporządzone przez Dyrektora Szkoły uzasadnienia ocen odnosiły się ogólnie do zadań określonych w planach rozwoju zawodowego poszczególnych nauczycieli stażystów. Dyrektor wskazywał w nich, że: cele i zadania określone w planach rozwoju zawodowego zostały zrealizowane w całości (we wszystkich uzasadnieniach); dokumentacja wymagana w Szkole była przez stażystę prowadzona we właściwy sposób (jedno uzasadnienie); stażyści zastosowali umiejętności wyniesione z udziału w formach doskonalenia (dwa przypadki, bez określenia, jakie to były umiejętności); rozwinęli umiejętności dydaktyczno-metodyczne i wychowawcze (w trzech uzasadnieniach – umiejętność prowadzenia zajęć w szczególności z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, dostosowanie metod

³⁰ Dz. U. z 2015 r. poz.1264.

pracy do wieku rozwojowego uczniów, prowadzenia zajęć w szczególności z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, praca z uczniem przewlekle chorym i upośledzonym w stopniu lekkim); nauczyciel prowadził lekcje obserwowane przez opiekuna i wymieniał stosowane metody i środki dydaktyczne (w trzech uzasadnieniach „aktywizowanie podopiecznych”, „dobór odpowiednich form i metod pracy”, „stosowanie urozmaiconych środków dydaktycznych”); współpracował z innymi pracownikami Szkoły i rodzicami (wszystkie uzasadnienia – bez wartościowania), zadania Szkoły, w które angażowali się nauczyciele (we wszystkich uzasadnieniach – bez wartościowania).

W uzasadnieniach ocen nie odnoszono się m.in. do: korzyści, jakie uczniom i Szkole przyniosły działania nauczyciela podjęte w okresie stażu; nie wskazano zakresu współpracy z rodzicami dzieci; sposobu w jaki nauczyciel stażysta radził sobie z dyscypliną uczniów, jak oceniał uczniów, jakie informacje zwrotne im przekazywał i jak się komunikował.

Rada Rodziców w każdym przypadku wystawiała opinię o ocenianych nauczycielach.

(dowód: akta kontroli str.609-633)

Skład sześciu (z ośmiu) Komisji Kwalifikacyjnych powołanych przez Dyrektora Szkoły dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego był zgodny z art. 9 g ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela. Natomiast w jednej Komisji zasiadał nauczyciel kontraktowy, a w jednej zasiadała osoba powołana w zastępstwie opiekuna stażu.

(dowód: akta kontroli str.634-635)

Powołane przez Dyrektora Szkoły Komisje Kwalifikacyjne przeprowadziły postępowanie kwalifikacyjne na stopień nauczyciela kontraktowego na podstawie wniosków nauczycieli stażystów skierowanych do Dyrektora Szkoły. Powyższe wnioski wraz z wymaganymi załącznikami zostały złożone w roku uzyskania pozytywnej oceny dorobku zawodowego za okres stażu zgodnie z art. 9d ust. 7 ustawy Karta Nauczyciela i § 9 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli.

Z przebiegu posiedzeń Komisji Kwalifikacyjnej były sporządzane protokoły. W trakcie rozmowy kwalifikacyjnej stażysty, zgodnie z wymogami § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli, przedstawiali sprawozdania z realizacji planu rozwoju zawodowego oraz odpowiadali na pytania członków Komisji dotyczące, wymagań określonych w § 6 ust. 2 ww. rozporządzenia (wymóg § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia).

(dowód: akta kontroli str.639-641)

W protokołach dokumentujących przebieg posiedzeń Komisji Kwalifikacyjnej zamieszczono odpowiednio:

- po trzy pytania zadane nauczycielowi w czasie rozmowy kwalifikacyjnej; z 24 pytań zadanych nauczycielom stażystom siedem dotyczyło wymagania 1., 15 – zagadnień dydaktyczno-metodycznych określonych w wymaganiu 2. i 4, natomiast dwa – wymagania 3., dotyczącego spraw wychowawczo-opiekuńczych. Podczas żadnej z rozmów kwalifikacyjnych członkowie Komisji nie zadali pytań odnoszących się do wszystkich wymagań na ten stopień awansu (§6 ust. 2 pkt 1-4 w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli).

- pod wykazem pytań zamieszczone były „Uwagi na temat udzielonych odpowiedzi”; stwierdzenia odnoszące się czterech pytań, krótkie, jedno lub dwuzdaniowe („wykazał się znajomością metodyki pracy w świetlicy”, „zapoznał się z dokumentacją szkolną”, „pokazała specyfikę pracy psychologa szkolnego oraz doradcy zawodowego”), w 20 przypadkach – o charakterze wyłącznie wartościującym, tj. „udzielił pełnych (wyczerpujących) odpowiedzi”, „odpowiednio argumentował”, „wykazał znajomość dokumentacji szkolnej”, „wypowiedzi były poparte wiedzą merytoryczną”.

- następujące oceny punktowe: średnia arytmetyczna punktów od 9 do 10; liczba punktów dana przez opiekuna stażu wyniosła w każdym przypadku po 10, w Komisjach nie brali udziału przedstawiciele związków zawodowych; Komisje podejmowały rozstrzygnięcie w obecności co najmniej 2/3 składu swoich członków.

(dowód: akta kontroli str.636-638, 642-668, 685-687)

We wszystkich protokołach uzasadnienie rozstrzygnięcia Komisji Kwalifikacyjnej wyrażone zostało w jednym, dwóch lub trzech zdaniach (bądź w formie równoważników zdań), np.: „nauczyciel stażysta przedstawił sprawozdanie z planu rozwoju”, „spełnił wymagania na

stopień nauczyciela kontraktowego", „odpowiedział na pytania Komisji Kwalifikacyjnej", „zrealizował założenia z planu rozwoju zawodowego", „spełnia warunki formalno-prawne wynikające z przepisów o awansie zawodowym nauczycieli", „udzielił wyczerpujących odpowiedzi na pytania zadane przez członków Komisji".

Wszyscy nauczyciele stażyści po przeprowadzonej rozmowie uzyskali akceptację Komisji Kwalifikacyjnej. Komisja wydała nauczycielom zaświadczenie o akceptacji (wymóg art. 9g ust. 9 ustawy Karta Nauczyciela).

(dowód: akt kontroli str.645-668)

Z ośmiu nauczycieli, którzy ukończyli staż w latach 2013 – 2015, w roku szkolnym 2015/2016 zatrudnionych w Szkole było sześciu nauczycieli. Trzech z nich wykazywało aktywność zawodową po uzyskaniu awansu:

- jeden ukończył studia drugiego stopnia w Wyższej Szkole Społeczno- Ekonomicznej w Gdańsku – Pedagogika rewalidacyjna z wczesnym wspomaganie rozwoju – (trzy semestry);
- jeden ukończył kurs doskonalący od 21 do 59 godz. – (Diagnoza i terapia psychologiczno-pedagogiczna – 40 godz.);
- jeden ukończył 4 warsztaty: „Podstawowe zasady terapii behawioralnej" (6 godz.); „Praca terapeutyczna z dziećmi z mózgowym porażeniem dziecięcym" (16 godz.); „Podstawy biblioterapii" (8 godz.); „Elementy arteterapii w pracy nauczyciel i pedagoga. Słowa dźwięk, obrazy w tekstach kultury " (4 godz.);
- trzech uczestniczyło w 6 konferencjach naukowych: z okazji 1050-lecia Chrztu Polski „Wkład Polaków w rozwój cywilizacji Europejskiej i Polski" i Kształcenie uczniów niewidomych i słabo widzących w szkole ogólnodostępnej; Szkolenie praktyczne z zakresu gry w piłkę ręczną, szkolenie kadr instruktorów żeglarsstwa, „Jak bronić się przed manipulacją", „Nowoczesne nauczanie, czyli neurodydaktyka w praktyce";
- żaden nie realizował własnych programów kształcenia;
- dwóch prowadziło po jednym projekcie edukacyjnym:
 - „Czytam sobie w bibliotece" – ogólnopolski projekt realizowany w roku szkolnym 2015/2016, którego celem było propagowanie czytelnictwa wśród najmłodszych dzieci. Były to zajęcia biblioteczne połączone z warsztatami ekologicznymi, przyrodniczymi i plastycznymi. Scenariusze zajęć powstały na podstawie materiałów przesłanych przez wydawnictwo oraz pomysły własne nauczycieli;
 - „ABC Windsurfingu" – 30 marca 2016 r. Nauczycielka N.P ukończyła pracę nad książką. Powstała ona na zlecenie Polskiego związku Żeglarskiego i zostanie wydana w 2016 r. Adresowana jest do dzieci w wieku 10-15 lat i zawiera informacje dotyczące podstawowego procesu szkolenia żeglarsstwa deskowego;
- inne aktywności m.in.: uczestnictwo w szkolnej grupie rekonstrukcyjnej „Czata 49". Grupa powstała w 2007 r., w nawiązaniu do tradycji jednostki organizacyjnej Armii Krajowej o tej nazwie.

(dowód: akta kontroli str.705-710)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości.

1. Dyrektor Szkoły do składu dwóch, spośród ośmiu, Komisji Kwalifikacyjnych powołał osoby niespełniające wymagań określonych w art. 9g ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela. Do składu jednej z nich powołał nauczyciel kontraktowego, zamiast przewodniczącego zespołu przedmiotowego lub wychowawczego albo nauczyciela dyplomowanego lub mianowanego, natomiast do kolejnej został powołany nauczyciel, który nie był opiekunem stażu.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że nauczyciel kontraktowy pomyłkowo został powołany do Komisji, ponieważ posiadał zbliżony zakres specjalizacji (psychologia), jak nauczyciel stażysta, natomiast w drugim przypadku opiekun w tym czasie przebywał na wycieczce szkolnej.

(dowód: akta kontroli str.634-635, 522-525)

2. Protokoły sporządzane przez Komisję Kwalifikacyjną nie zawierały wszystkich elementów wymaganych rozporządzeniem w sprawie uzyskiwania awansu zawodowego nauczycieli.

W żadnej z rozmów kwalifikacyjnych członkowie Komisji nie zadali pytań odnoszących się do wszystkich wymagań wskazanych w § 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli, przy czym w 6 przypadkach zadano jedno lub dwa pytania. Tymczasem z § 12 ust. 1 pkt 2 ww. rozporządzenia jednoznacznie wynika, że Komisja Kwalifikacyjna przeprowadza rozmowę kwalifikacyjną, podczas której nauczyciel stażysta ubiegający się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego odpowiada na pytania członków Komisji dotyczące wymagań określonych w § 6 ust. 2 ww. rozporządzenia.

W żadnym z ośmiu protokołów nie zamieszczono informacji o udzielonych odpowiedziach na pytania zadane przez członków Komisji Kwalifikacyjnej, lecz wyłącznie stwierdzenia „wykazał się znajomością metodyki pracy w świetlicy”, „zapoznał się z dokumentacją szkolną”, „pokazała specyfikę pracy psychologa szkolnego oraz doradcy zawodowego” lub stwierdzenia o charakterze wyłącznie wartościującym³¹ na wszystkie pytania. W ocenie NIK, nie wypełniło to obowiązku zamieszczania w protokołach informacji o udzielonych przez nauczyciela odpowiedziach, wynikającego z § 14 ust 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli. Informacja ta powinna być na tyle szczegółowa, aby oddać właściwy sens wypowiedzi nauczyciela stażysty, a nie ograniczać się do ogólnikowego stwierdzenia zawierającego uwagi czy oceny Komisji.

Dyrektor Szkoły i Wicedyrektorzy wyjaśnili, że rozporządzenie w sprawie awansu nauczycieli nie zawiera szczegółowych wytycznych związanych z zadawaniem pytań stażystom, nie określa ich liczby, ani zakresu tematycznego, nie wskazuje konieczności formułowania pytań ze wszystkich obszarów wymagań niezbędnych do osiągnięcia stopnia nauczyciela kontraktowego.

Wicedyrektorzy wyjaśnili, że ww. rozporządzenie nie stanowi wprost o tym, że do protokołu należy przytoczyć odpowiedzi egzaminowanego. W przypadku błędnej odpowiedzi wnioskodawcy, posłużenia się niewłaściwymi przykładami lub udzielenie niepełnej odpowiedzi na zadane pytania, konieczne byłoby szczegółowe wskazanie na braki, błędy i uchybienia oraz umieszczenie ich w protokole w celu ewentualnego odwołania się wnioskodawcy od decyzji Komisji Kwalifikacyjnej.

(dowód: akta kontroli str.447-452, 645-668, 688-704)

Ocena częściowa

Dyrektor Szkoły wdrożył procedury związane z procesem uzyskiwania przez nauczyciela stażystę stopnia awansu zawodowego, zachował terminy uzyskiwania przez nauczyciela stażystę kolejnego stopnia awansu zawodowego określone przepisami prawa. Stwierdzono jednak naruszenie przepisów prawa polegające na powołaniu Komisji Kwalifikacyjnej w nieprawidłowym składzie oraz nierzetelne dokumentowanie przebiegu posiedzeń Komisji Kwalifikacyjnej.

IV. Wnioski

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³² wnioskuje o:

1. Zapewnienie wszystkim nauczycielom stażystom możliwości obserwacji i prowadzenia zajęć w wymiarze, co najmniej jednej godziny zajęć w miesiącu, zgodnie z wymogami § 6 ust. 1 pkt 2 i 3 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli.
2. Powoływanie Komisji Kwalifikacyjnej w składzie zgodnym z art. 9g ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela.

³¹ NSA w wyroku z dnia 21 maja 2007 r. (I OSK 1089/06, LEX nr 342505) uznał, że wyrażenia "informacja o udzielonych odpowiedziach", jest to „wiadomość o treści odpowiedzi udzielonych przez nauczyciela a nie ocena tych odpowiedzi przez Komisję Kwalifikacyjną”. Zawarte w protokole Komisji stwierdzenie „zainteresowany udzielił odpowiedzi, które nie wykazały znajomości istoty zagadnień, o które pytano” nie odpowiada przesłance zawartej w normie. Takie oświadczenie to w istocie bardzo lakoniczna, ogólnikowa ocena otrzymanych odpowiedzi, a nie informacja o udzielonych odpowiedziach we wskazanym znaczeniu”. Powyższy wyrok został wydany w związku z nieobowiązującym już rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego nauczycieli (Dz. U. Nr 260, poz. 2593), jednakże pojęcie „informacja o udzielonych odpowiedziach” znajduje się również w § 14 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z 2013 r. w tej samej sprawie.

³² Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.

3. Sporządzanie protokołu z przebiegu pracy Komisji Kwalifikacyjnej zgodnie z wymogami § 14 ust. 1 rozporządzenia w sprawie awansu nauczycieli, szczegółowo przedstawiającego przebieg rozmowy kwalifikacyjnej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 31 maja 2016 r.

Kontroler
Agnieszka Solecka
starszy inspektor kontroli państwowej

Agnieszka Solecka
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

p.o. Dyrektora

z up.
p.o. WICEDYREKTORA DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku
Teresa Sawicka
podpis